„Az emberi arcz megörökítése” – a 19. századi magyar portréfényképészet különlegességei

2024/06/22 - 2025/01/30

A „fényírás” az első időszakban elsősorban a portrét jelentette, noha ismerünk csendéleteket, bel- és kültéri felvételeket is, de jóval kevesebbet, mint képmást. De vajon miért éppen a portré vált majdhogynem egyeduralkodó műfajjá a fényképezés első fél évszázadában? A tárlat 2025. január 30-ig látogatható.

[1]

A kiállítás **2024. június 22-től 2025. január 30-ig** *ingyenesen* látogatható.

Nyitvatartás:
Kedd–csütörtök 10.00–18.00 (pénztárzárás 17.00)
Péntek 9.00–19.00 (pénztárzárás 18.00)
Hétfő és szombat zárva

Helyszín: OSZK, VII. emelet, Kápolnatér, a Történeti Fénykép- és Interjútár kutatóterme

[2]

[3]

[4]

A korai fényképészeti eljárások időszakában még a **portréfestészet** is eleven műfaj volt, jó néhány hivatásos festő vált fényképésszé. A legismertebbek közülük **Marastoni Jakab, Mayer György,**

Kawalky Lajos, majd valamivel később **Borsos József** és **Barabás Miklós.** Kísérletező-kutató tudósok, valamint gyógyszerészek, optikusok, ötvösök közül is számosan eljutottak a fényképezéshez. A régről ismert módszerek, mint az olaj- és akvarellfestészet színezés útján alkalmanként keveredtek a fényképezéssel, átmenetet képezve a hagyományos portréművészet és a friss, még felfedezésre váró technikák között: ilyen a kiállított portrék közül Pöltl Mátyás vendéglős színezett portréja [4], az I [5]smeretlen férfi színezett arcképe [3], illetve Bulyovszky Gyula színezett képmása [2]. Később, a 19. század második felében a „hagyományos” képzőművészet fokozatosan elkülönült a portréfényképezéstől.

[6]

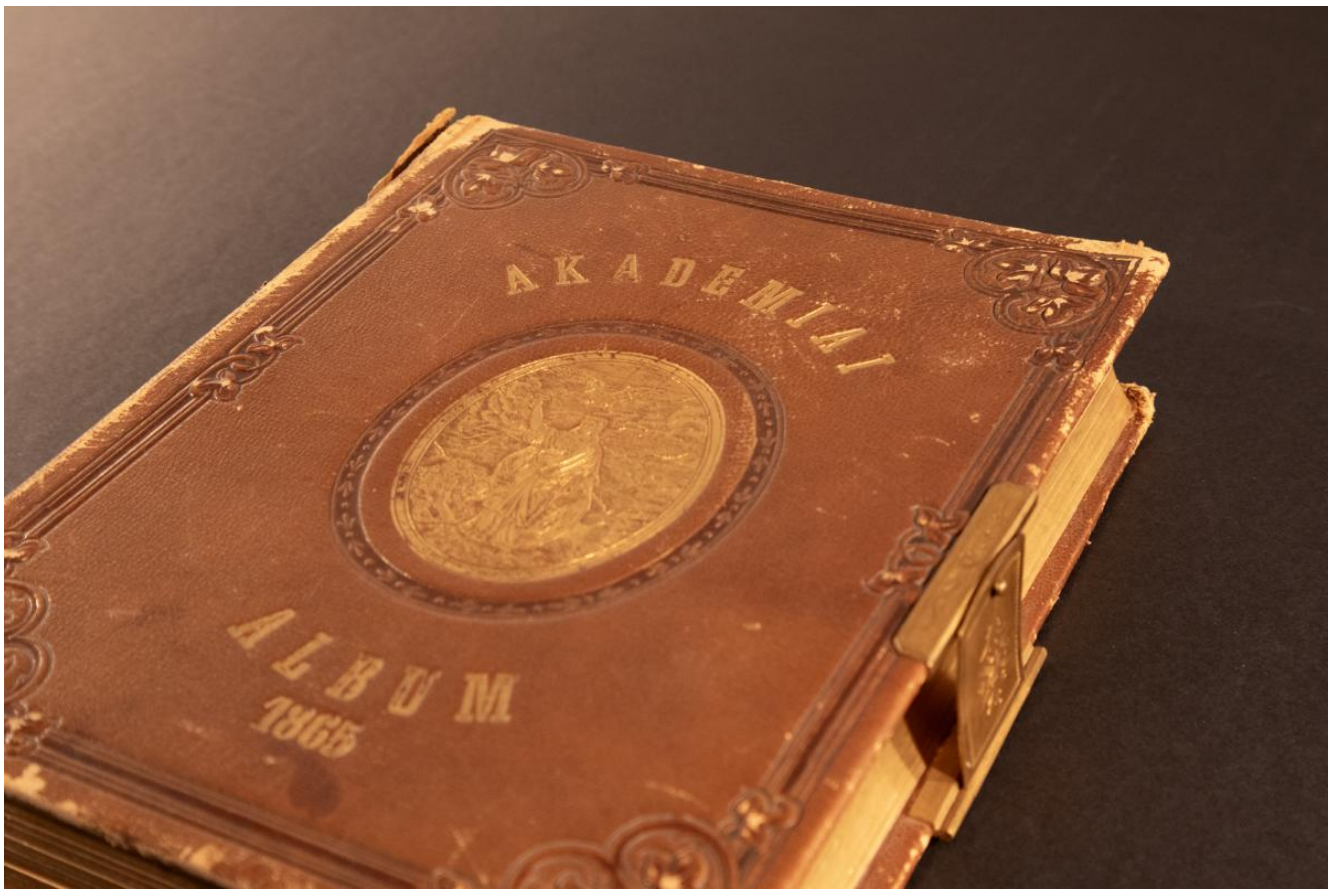

[7]

A tömeges portréfényképezés időszaka az **albumintechnika** elterjedésével következett be. Az új technikák új formátumokkal párosultak. 1854-től a vizitkártya, 1866-tól a kabinetkép indult világhódító útra. Az 1860-as években Magyarországon is megjelentek az első olyan fényképalbumok, amelyek százával tartalmaztak kis alakú, azonnal sokszorosítható portréképeket. Az első jeles alkalomra készült hivatalos albumok között tartjuk számon az 1865-ben kiadott **Magyar Akadémiai Albumot** [8] és az **1865–67. évi országgyűlés tagjait megörökítő albumot.** [9]

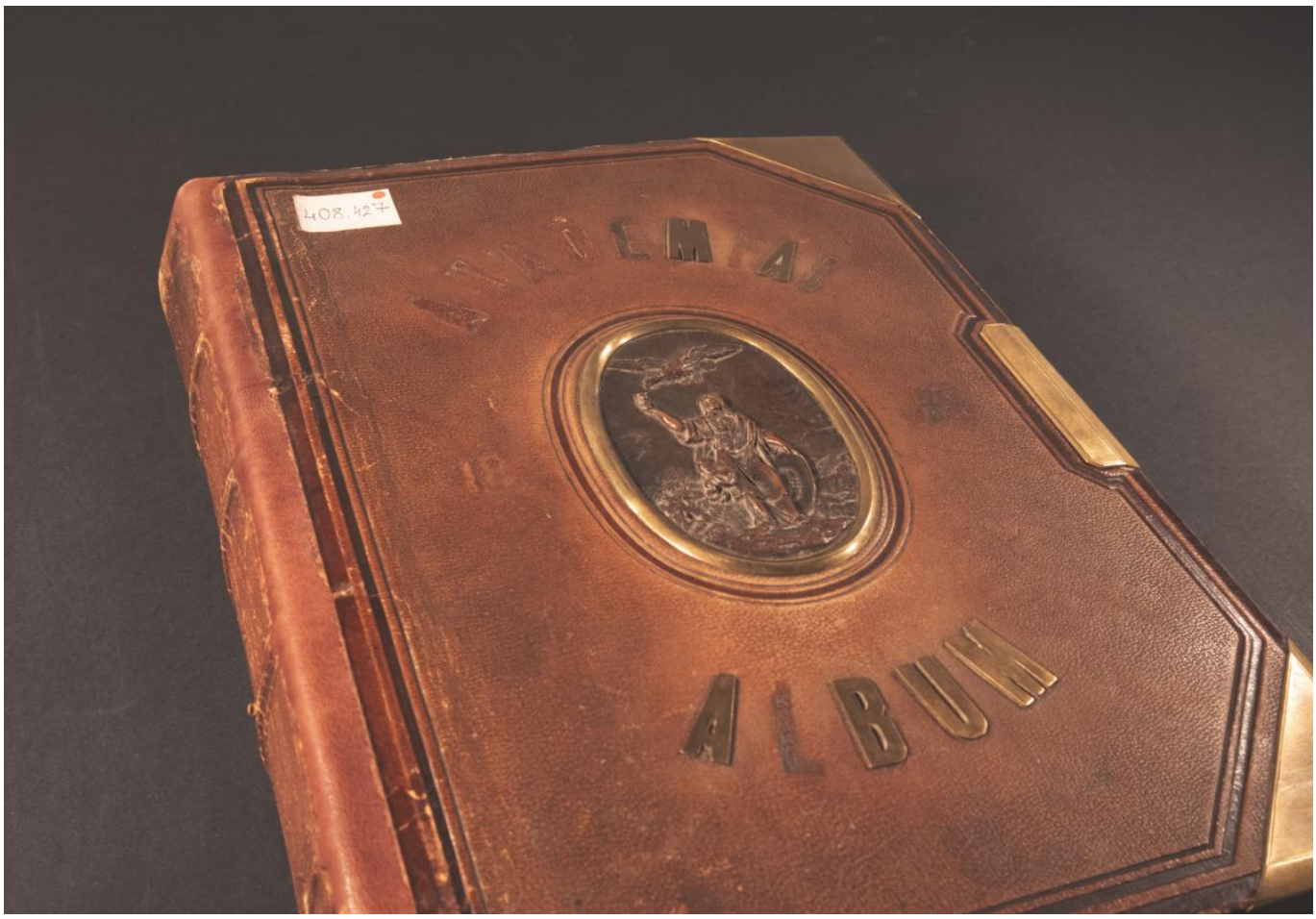

[10]

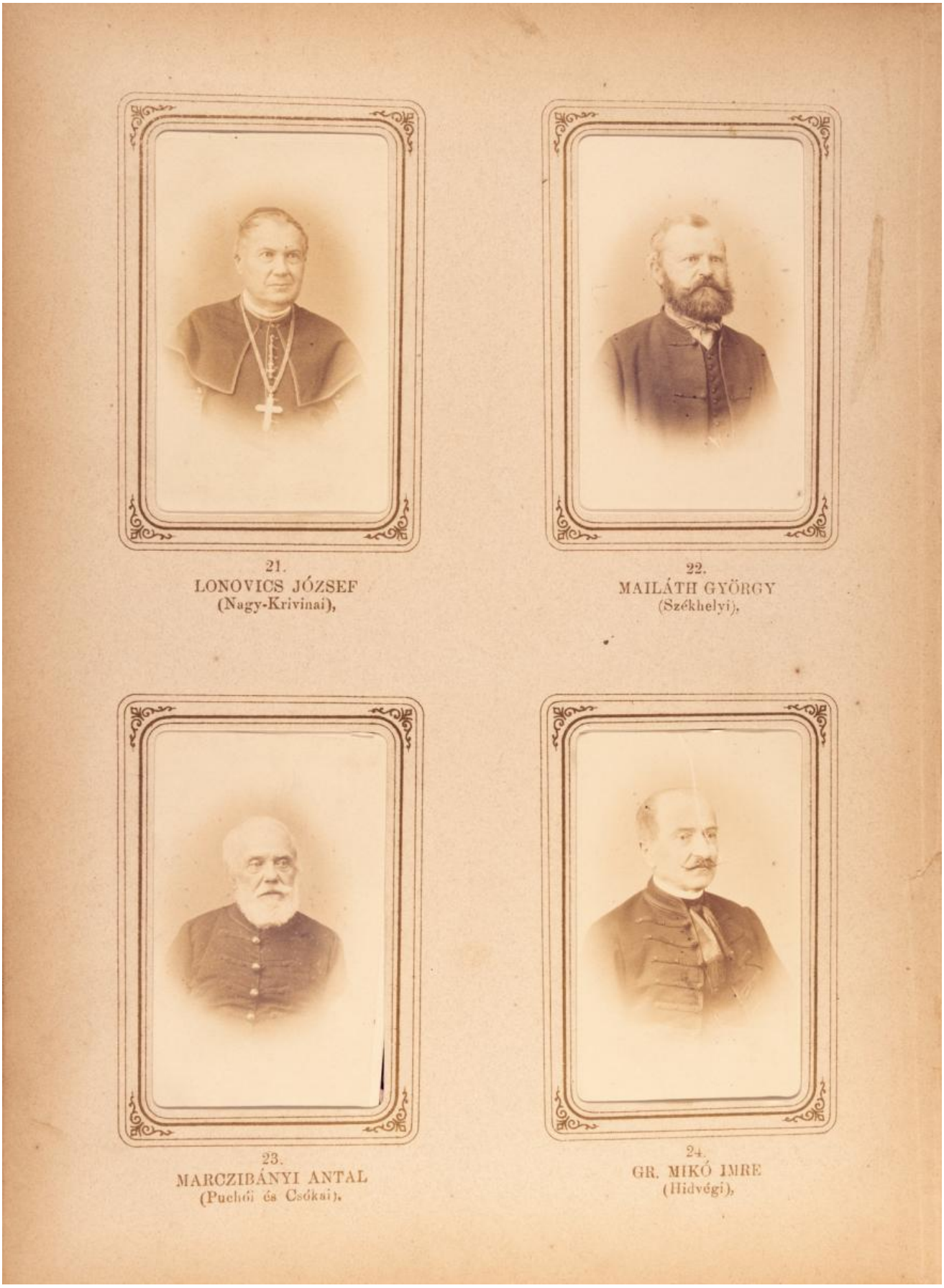

21.
LONOVICS JÓZSEF
(Nagy-Krivinai),

22.
MAILÁTH GYÖRGY
(Székhelyi),

23.
MARCZIBÁNYI ANTAL
(Puchói és Csókai),

24.
GR. MIKÓ IMRE
(Hidvégi),

[11]

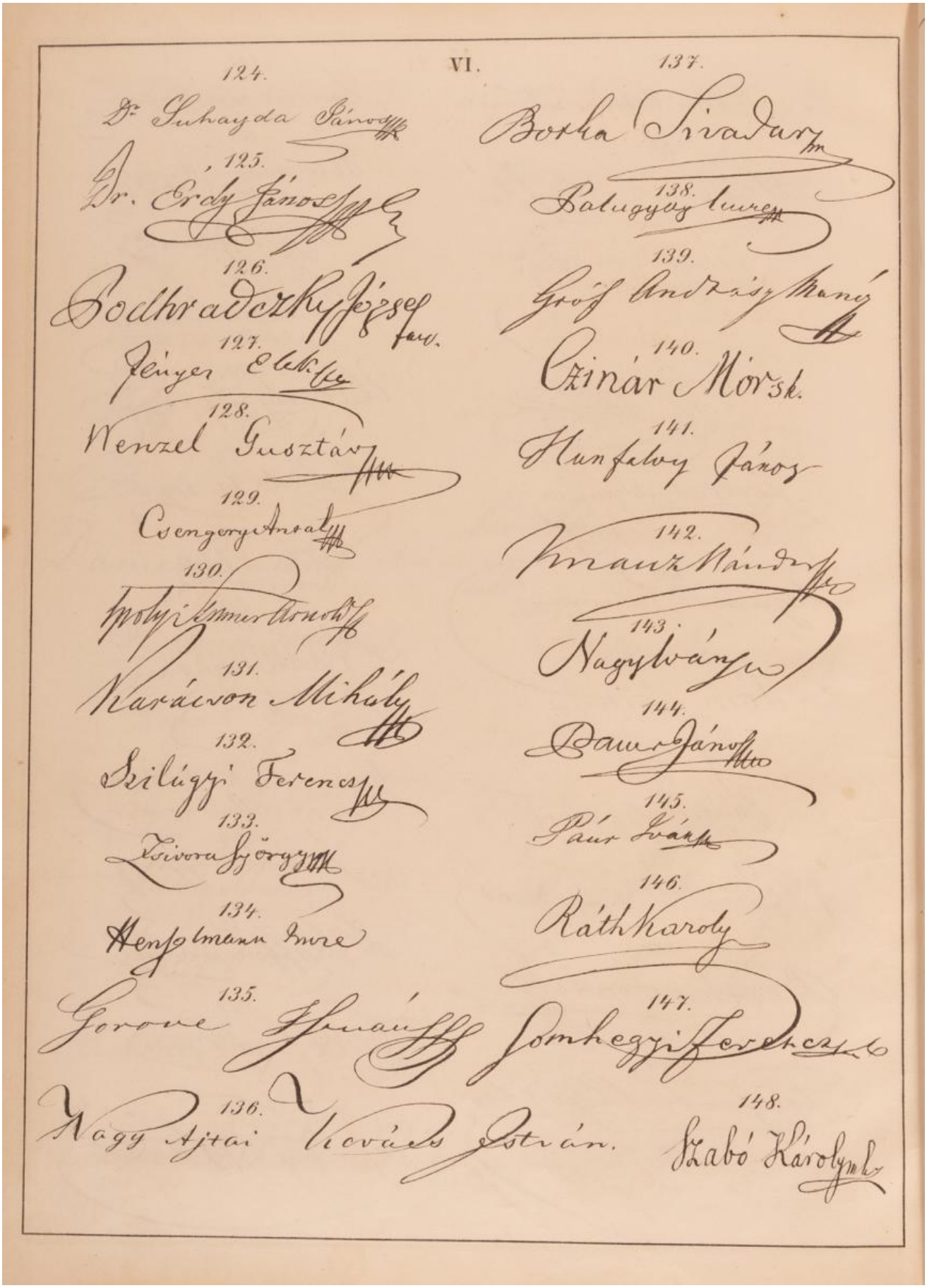
VI.
124.
Dr. Suhayda János
125.
Dr. Érdy János
126.
Podhradczky József
127.
Jényer Elek
128.
Wenzel Gusztáv
129.
Csengery Antal
130.
Kolyi Emmer Arnold
131.
Karácson Mihály
132.
Szilágyi Ferencz
133.
Zsivora György
134.
Henselmann Imre
135.
Gorove Ismaél
136.
Nagy Ajtai Kovács István.
137.
Borka Tivadar
138.
Palugyay Imre
139.
Gróf Andrássy Manó
140.
Czinár Mórsk.
141.
Hunfalvy János
142.
Knauz Nándor
143.
Nagy Iván
144.
Pauer János
145.
Páur Iván
146.
Ráth Károly
147.
Somhegyi Ferencz
148.
Szabó Károly

[12]

A „fényírás” az első időszakban elsősorban a portrét jelentette, noha ismerünk csendéleteket, bel- és kültéri felvételeket is, de jóval kevesebbet, mint képmást. De vajon miért éppen a portré vált majdhogynem egyeduralkodó műfajjá a fényképezés első fél évszázadában? Az egyik ok gyakorlati: a sokrészes felszerelést, különféle vegyszerek precíz használatát és akkurátusan elvégzendő lépéseket igénylő korai eljárásokkal bonyolult volt a szabadban alkotni. A másik ok viszont a fénykép közönségének igényeiben keresendő: az örökkévalóságnak megőrizni a számunkra legfontosabbat, vagyis családtagjaink, barátaink, életünk fontos szereplőinek képmását. A fényképek kialakításának és méretének hála, immár mindenki magával vihette, elküldhette, elővehette a felvételeket.

[13]

KOLLÓDIUMOS NEDVES ELJÁRÁS
1851–1880
Gustave Le Gray kísérletei alapján
Frederick Scott Archer publikálta.
ALBUMIN
1850–1920
Louis-Desiré Blanquart-Evrard

[14]

„A művész nekiirányozza műszerét, a fedőt hirtelen lekapja, hat lépést hátrál, hat lépést közelít, a fedőt hirtelen ismét fölteszi, s a katona föláll és nagyot nyújtózik. A nagy munka megtörtént. A művész a képet kiveszi, a várakozók odarohannak, s látják, hogy a lapocskán van – semmi.” (Nagy Ignác: Daguerreotyp)

[15]

[16]

Kapcsolódó tartalom:

„Az emberi arcz megörökítése”. Első rész **[17]**

„Az emberi arcz megörökítése”. **Második rész** [18]

A magyar portréfényképezés kezdetei az 1840–50-es években [19] – kiállítás

Fotótér **[20]című tartalomszolgáltatásunkban**
szabadon böngészhetnek az érdeklődők több mint ezer fényképritkaságot
tartalmazó portrégyűjteményünkben [21].

[22]

[23]

[24]

[25]

2024/06/21 - 11:18

Forrás webcím: https://oszk.hu/kiallitasok/az-emberi-arcz-megorokitese-19-szazadi-magyar-portrefenykepeszet-kulonlegessegei_240622

Hivatkozások:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/Az-emberi-arc-megorokitese_kiallitas_240622_plakat.jpeg
[2] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepek/bulyovszky-gyula-szinezett-kepmasa/
[3] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepek/ismeretlen-ferfi-szinezett-arckepe/
[4] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepek/poltl-matyas-vendeglos-szinezett-portreja/
[5] http://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepek/ismeretlen-ferfi-szinezett-arckepe/
[6] https://oszk.hu/sites/default/files/Portrekiallitas_diszalbum_1.jpg
[7] https://oszk.hu/sites/default/files/Portrekiallitas_akademiai-album_3_borito_3.jpg
[8] https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/1049362
[9] https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/936341
[10] https://oszk.hu/sites/default/files/Portrekiallitas_FAlbum1222_1.jpg
[11] https://oszk.hu/sites/default/files/Portrekiallitas_FAlbum1222_2.jpg
[12] https://oszk.hu/sites/default/files/Portrekiallitas_FAlbum1222_3.jpg
[13] https://oszk.hu/sites/default/files/Az-emberi-arc-megorokitse_19-sz-portrekiallitas_08.jpg
[14] https://oszk.hu/sites/default/files/Az-emberi-arc-megorokitse_19-sz-portrekiallitas_09.jpg
[15] https://oszk.hu/sites/default/files/Az-emberi-arc-megorokitse_19-sz-portrekiallitas_06.jpg
[16] https://oszk.hu/sites/default/files/Az-emberi-arc-megorokitse_19-sz-portrekiallitas_01.jpg
[17] https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2024/07/09/_az_emberi_arcz_megorokitese_elso_resz
[18] https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2024/07/11/_az_emberi_arcz_megorokitese_masodik_resz
[19] https://oszk.hu/kiallitasok/magyar-portrefenykepezes-kezdetei-az-1840-50-es-evekben
[20] https://fototer.oszk.hu/
[21] https://fototer.oszk.hu/kereso/#kulcsszo=portr%C3%A9f%C3%A9nyk%C3%A9pez%C3%A9s
[22] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepalbumok/gyulai-pal-portreja/
[23] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepalbumok/jokai-mor-portreja/
[24] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepalbumok/arany-janos-portreja/
[25] https://fototer.oszk.hu/torteneti-fenykepalbumok/deak-ferenc-kepmasa/
[26] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2016